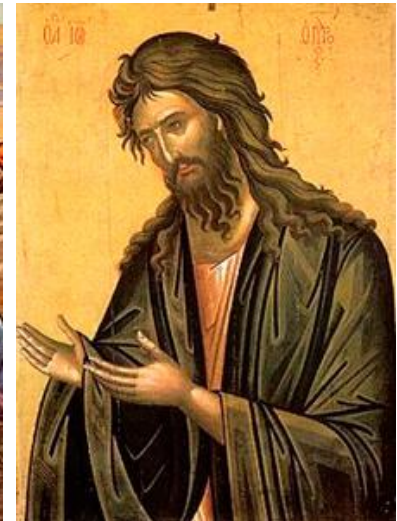
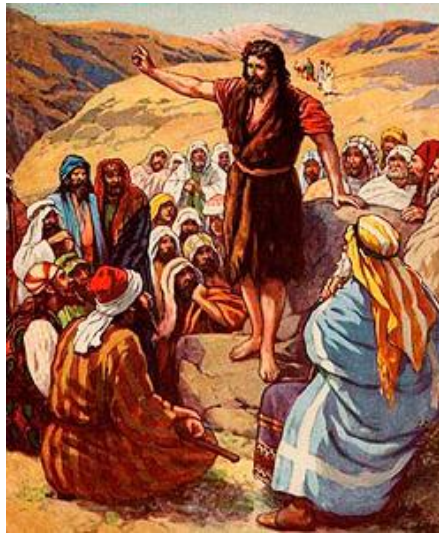

«Купальські свята – це легенда»

7 липня відзначають Різдво Івана Предтечі і Хрестителя Господнього. А ще — свято Купала. Важко навіть уявити, скільки сотень років воно існує. За церковними переказами батьки Івана Хрестителя — Єлисавета і священник Захарія — аж до старості не мали

дітей, але одного разу до Захарія явився архангел Гавриїл, сказавши, що в нього буде син. Захарія спочатку не повірив архангелу, і той його покарав за невіру німотою. Коли довгоочікувана дитина нарешті народилась, Захарія на папері написав, що її зватимуть Іоанном. І німота одразу спала. Коли народився Син Божий, Ірод наказав убити всіх немовлят. Дізнавшись про це, Єлисавета втекла разом із сином та сховалась в печері серед пустелі, там вона мешкала до самої смерті. А Іоан, коли виріс, виконав надзвичайно важливу місію — охрестив Ісуса Христа.

Народ має свої уявлення про це свято. У цей день Іоан Хреститель освятив воду та прогнав злі сили.

За народним звичаєм, цього дня молодь зі співами й жартами прямує до річки, розкладає вогнища й танцює навколо них. Багато таємниць обіцяє розкрити ніч на Івана Купала. Ось які «правила» передбачає це свято.

Від цього дня можна вже купатися в річках і озерах, вода вже достатньо прогрілася. Це свято — одне з найулюбленіших свят молоді. За народними уявленнями, цього дня сонце має особливу життєдайну силу, а після сходу сонця вода набуває чудодійних

властивостей, оскільки воно в цій воді викупалося. Тому вважається, що **надзвичайно корисно викупатися вночі перед Купалом або рано-вранці в річці або навіть у росі — це додає здоров'я та краси.** Ця вода, на переконання знахарів, лікує, змиває біль, невдачі, непорозуміння — весь негатив, який накопичився в людській душі. **Свято припадає на найкоротшу ніч протягом року — з 6 на 7 липня.** Цієї чарівної ночі рівно **опівночі розпускається вогненна квітка папороті.** Вважається, що той, хто цю квітку побачить, знайде старовинний скарб, а той, хто її зірве, почне розуміти мову тварин і птахів. Старі люди кажуть, що зірвати цю квітку майже неможливо — таке нетривале її життя, але якщо вже це вдасться, то слід підкинути її в повітря — вона впаде прямо на те місце, де закопаний скарб. Можливо, ця легенда виникла тому, що ніхто ніколи не бачив квітку папороті, а це зумовило наділення рослини загадковими властивостями.

Папороть

Мати-й-мачуха

Символом свята є **мати-й-мачуха**. За легендою, колись дуже давно обвінчалися брат і сестра, не знаючи, що вони родичі. Це великий гріх, і тому вони з горя перетворилися на рослину. Ця рослина поєднала в собі два начала: **жовте** — це сила сонця, **Іван Купало**, а **синє** — вода, **Мара (Марена)** — богиня темної ночі, **страшних сновидінь, привидів, хвороб, смерті**. До речі, саме Купало й Марена є головними атрибутами цього дня. У деяких регіонах України раніше дівчата виготовляли «Купала» з вербової гілки, прикрашали цю гілку квітами та стрічками, а потім водили навколо неї хороводи, співали купальські пісні:

Мара (Марена)

*Зійди, сонце, на Купала,
Стогни, земле, на Івана!*

Важливо зауважити, що **в такому дійстві брали участь тільки незаміжні дівчата**, а хлопці й молодіці мали право тільки спостерігати за перебігом подій. А вже коли дівчата втомляться бавитися зі своїм «Купалом», хлопці можуть «здійснити напад» на цю вербову гілку, зіпсувати прикраси й кинути «Купала» в річку. Після цих розваг можна розкласти вечірні вогнища.

На роль Марени «обиралося» одягнене в жіночу сорочку опудало із соломи. Таку «Марену» зазвичай ставили поруч із саморобним «Купалою». Досхочу натанцювавшись навколо «Купала» й «Марени», **молодь урочисто їх спалювала:**

*Ходили дівчаточка навколо Мареночки,
Зелені дубочки — то парубочки,
Червона калина — то дівчина.*

Іноді дівчатам доводилося робити кілька «Марен». Ставалося це в тому разі, якщо хлопці жартома віднімали «Марену» й починали біля неї стрибати та співати. Тоді дівчата бралися до виготовлення іншої «Марени», але вони зовсім не ображалися на хлопців, оскільки вважалося, що кожна наступна «Марена» краща за попередню. Обклавши для кращого горіння «Купала» й «Марену» сухою травою або соломною, потім стрибали, іноді супроводжуючи стрибки піснями:

*Ой, на горі, на горі
Горіли купальські вогні.
А то не вогні горять,
То ж дівчата ходять.*

Справжнім мистецтвом вважається, якщо вдасться розкласти вогонь навколо молодого оздобленого квітами дерева так, щоб дерево не було пошкоджене вогнем. Слід зауважити на тому, що молодь завжди намагається розкладати святкові вогнища подалі від домів і господарських будівель, щоб випадково не наробити лиха. Найкраще вибрати місце на пагорбі понад річкою, а якщо дійство відбувається на узліссі, то слід подалі відійти від дерев, на середину галявини. А з «Мареною» замість спалювати іноді «розправлялися» простіше: після пісень та ігор урочисто топили в річці **Традиція робити солом'яне опудало** — щось подібне до наших «Купала» й «Марени» — **була або й зберігається до наших днів і в інших народів**. Зокрема, солом'яну людину топлять або розривають на шматки чехи, кидають у криницю німці. Англійці та навіть індійці прикрашають деревце квітами та кольоровою тканиною, далі ідуть ігри й танці (здебільшого молоді) навколо цього деревця. У деяких місцевостях України **на роль «Купала» обирали дитину**. Напевно, набагато приємніше уквітчувати дитя, ніж вербову гілку. Опісля навколо дитини водять хороводи:

*Ой, Купалонько купався,
Та на березу сушився...*

Звичайно ж після ігор дитину не намагалися втопити подібно до солом'яної «Марени» або спалити на зразок вербового «Купала». Вогонь наділявся магічними очисними властивостями з давніх-давен. Цієї ночі **розкладають вогнища, танцюють навколо них і співають, стрибаючи через них**. Чим вище підстрибнеш, тим будеш щасливішим у коханні та здоровішим. Вогонь очищує, додає сил і наснаги. Закохані пари стрибають зазвичай разом, узявшись за руки. За повір'ям, якщо вони зможуть разом перестрибнути через вогонь, і при цьому їхні руки не роз'єднаються, то вони одружаться. Традиція запалювати купальські вогні властива всій Європі (білоруси, чехи, серби та ін.), подекуди це за старих часів була неабияка честь: вогнище запалювали найшановніші люди міста або села. Але найкраще збереглися купальські традиції саме у слов'янських народів, і серед них — українці.

Увечері цього дня дівчата на порі пускають по річці власноруч сплетені з дванадцяти трав вінки зі свічками:

*Пливи, пливи, віночку з барвіночку,
За миленьким у цю нічку...*

Це ворожіння: хто з парубків витягне вінок із води — той суджений. Якщо вінок не діставався нікому, а просто прибивався водою до берега, значить, рано ще цій дівчині про заміжжя думати. Але хлопці теж хитрі: вони чудово знають, що цієї ночі дівчата на судженого ворожитимуть, а тому часто підстерігають кожен свій вінок, щоб власноруч «провістити долю» коханій. Найбільш завзяті закохані парубки навіть готували заздалегідь човни, щоб у разі потреби потрібний вінок наздоганяти. А вже наступного дня найприємніше — це похвалитися перед коханою здобутим вінком.